Finnwatchin lausunto
Asia: HE 134/2016

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto hallinto- ja turvallisuusjaostolle valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2017. Kommentoimme budjettiesitystä vain kehitysyhteistyöbudjettiin rajautuen, ja lausumme seuraavaa:

Hallituksen talousarvioesitys ehdottaa Suomen kehitysyhteistyölle 881,2 miljoonaa euroa, eli noin 0,4 prosenttia bruttokansantulosta vuodelle 2017. Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus nyt käsittelyssä olevassa ehdotuksessa on 535,2 miljoonaa euroa. Tämä on merkittävä pudotus vuoden 2015 tasosta, jolloin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat olivat noin 800 miljoonaa euroa ja maksatukset yli 920 miljoonaa euroa. Toisin kuin esimerkiksi Norja, Ruotsi ja Tanska, Suomi jää kauas kansainvälisestä 0,7-sitoumuksestaan.

Hallitus ohjaa 140 miljoonaa kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainoihin. Vuonna 2017 lainojen osuudeksi ehdotetaan 100 miljoonaa, finanssisijoituksiin 30 miljoonaa ja Finnfundin pääomakorotukseen 10 miljoonaa euroa. Yksityisen sektorin tukemiseksi ohjataan budjettiesityksen mukaan lähes 16 prosenttia Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä.

Tuore ulkoministeriön teettämä ulkopuolinen arviointi osoittaa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön olevan tuloksellista ja kustannustehokasta. Arvion johtopäätösten mukaan järjestöjen kehitysrahoitusleikkaukset olivat virhe. Tästä huolimatta hallituksen ehdotus esittää kansalaisjärjestöjen rahoitukseen vain 65 miljoonaa euroa (vrt. 114 milj. € v. 2015). Budjetissa olevat hyvin alhaiset myöntö- ja sopimusvaltuudet tuleville vuosille asettavat haasteen järjestöjen pitkäjänteiselle ja ennakoitavissa olevalle työlle. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä valtuudet kansalaisjärjestöjen tuelle ovat vain 3,7 miljoonaa, kun vuoden 2016 budjetissa ne olivat 29 miljoonaa euroa.

Finnwatchin ja muiden yritysvastuujärjestöjen rahoitus uhattuna

Vastuullinen yritystoiminta kehitysmaissa on Suomen kehityspolitiikan prioriteetti, jolla on perusteltu merkittäviä uusia panostuksia yksityisen sektorin kehitysyhteistyöhön. Yritysvastuuseen keskittyvien kansalaisjärjestöjen toimintaa on kuitenkin vaikeutettu huomattavasti siitä huolimatta, että jo ennestään Suomen tuki yritysvastuujärjestöille on ollut muihin pohjoismaihin verrattuna hyvin alhaisella tasolla. Esimerkiksi viestintä- ja globaalikasvatustuki (VGK-tuki), josta keskeisimmät verovastuullisuuden ja yritysvastuun parissa työtä tekevät järjestöt ovat saaneet rahoitusta, on supistettu tänä vuonna 2 miljoonasta eurosta 1,2 miljoonaan euroon.

Finnwatch on ainoa kansalaisyhteiskunnasta nouseva yritysvastuujärjestö Suomessa. Finnwatch ry:n rahoitusikkunat (VGK- ja hanketuki) jäädytettiin viime vuonna kokonaan. Hakuikkunat ovat tänä vuonna avautuneet, mutta niihin perustuvat rahoituspäätökset saadaan vasta loppuvuonna. Dramaattisesti vähentynyt kansalaisjärjestöjen työhön ohjattava rahoitus johtaa siihen, että suurin osa järjestöjen esittämistä hankkeista ei tule saamaan rahoitusta. Esimerkiksi 16 miljoonan euron hanketuesta (jota jatkossa voi hakea vain kahden vuoden välein) kilpailee 168 hanketta, joiden arvo on yhteensä yli 50 miljoonaa euroa. Vielä tässä vaiheessa vuotta on epäselvää tuleeko Finnwatch saamaan lainkaan julkista rahoitusta vuonna 2017

Finnwatch ry
Malminrinne 1 B
00180 Helsinki
Finland

info@finnwatch.org
www.finnwatch.org

tehtävälle työlleen.

Yksityisen sektorin kehitysyhteistyöhankkeiden läpinäkyvyydessä ja raportoinnissa puutteita

On ensiarvoisen tärkeää, että kehityspolitiikan tavoitteet ja raportointivaatimukset ohjaavat kaikkia verovaroilla kehitysyhteistyötä tekeviä toimijoita, myös yksityistä sektoria. Kansalaisjärjestöjen hankesuunnitelmat ja niistä ulkoministeriölle tehtävät raportit ovatkin lähes poikkeuksetta julkisia. Sen sijaan yksityisen sektorin hankkeissa läpinäkyvyydessä on puutteita, mikä on todettu muun muassa ulkoministeriön tilaamassa kolmannen osapuolen toteuttamassa Aid for Trade -evaluaatiossa. Läpinäkyvyyden puutteet johtavat myös ongelmiin kehitysvaikutusten mittaamisessa ja arvioinnissa. Aid for Trade -evaluaatiossa kävi ilmi Finnfundin verokontribuutioiden raportoinnin paisuttelevan yrityksen aikaansaamia vaikutuksia. Evaluaatio myös totesi koko Aid for Trade -ohjelman kautta syntyneiden työpaikkojen raportoinnin olevan epämääräistä.

Markkinaehtoinen yritystoiminta ei ole hyvää kehitysyhteistyötä

Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kehitysyhteistyön finanssisijoitusten ja lainojen on tarkoitus olla markkinaehtoisia siten, että niitä ei merkitä valtion menoiksi kansantalouden tilinpidossa. Tilastokeskus on ennakkopäätöksessään todennut, että vuodelle 2016 suunniteltu Finnfundin pääomakorotus ei ole markkinaehtoinen, ja se tullaan merkitsemään menoksi. Tilastointiin liittyvien ongelmien vuoksi Finnfundin pääomakorotusta ei ole tänä vuonna maksettu vielä lainkaan. Pääomakorotuksen tilastointiin liittyvistä ongelmista johtuen kehitysyhteistyöbudjettiin on sisällytetty nyt erillisiä lainoja. Jotta ne voitaisiin merkitä kansantalouden tilinpitoon menoiksi, tulee niidenkin olla markkinaehtoisia.

On selvää, että kansantalouden tilastojen kaunisteluun tähtäävä kehitysbudjetti ja siitä seuraava kehityspolitiikka ei johda kehitysyhteistyön kannalta parhaisiin mahdollisiin tuloksiin. Markkinaehtoinen yritystoiminta ei myöskään ole kehitysyhteistyötä ja sen tuotot vähennetään Suomen kehitysyhteistyön tilastoinnissa.

Finnwatchin suositukset valiokunnalle

Finnwatch katsoo, että yksityisen sektorin osallistuminen kehitykseen on välttämätöntä isojen globaalien ongelmien kuten ilmastonmuutoksen ja eriarvoisuuden ratkaisemissa. Jos Suomi haluaa tukea vastuullista yritystoimintaa kehitysmaissa sen tulisi panostaa:

- yksityisen sektorin kehitysyhteistyöhankkeiden avoimuuden merkittävään lisäämiseen. Konkreettisia läpinäkyvyyden lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä ovat esimerkiksi kehitysyhteistyövaroilla toteutettavien hankkeiden ihmisoikeusriskien arviointien julkistaminen, hankkeittainen raportointi kehitysvaikutuksista ja verokontribuutiolaskelmien korjaaminen niin, että ne huomioivat attribuution ja keskittyvät yritysten (ei työntekijöiden ja kuluttajien) maksamiin veroihin.

Finnwatch ry
Malminrinne 1 B
00180 Helsinki
Finland

info@finnwatch.org
www.finnwatch.org

- yritysvastuutyötä tekevien kansalaisjärjestöjen rahoituksen turvaamiseen.

- Finnfundin toiminnan tukemiseen ei-markkinaehtoisilla pääomakorotuksilla, joiden avulla voidaan tukea aidosti vastuullisia, kaikkein köyhimpiä ihmisiä hyödyttäviä korkean riskin hankkeita kaikkein köyhimmissä maissa.

- markkinaehtoisen yritystoiminnan jättämiseen kaupallisille yrityksille. Valtion tulee varmistaa yritystoiminnan vastuullisuus ihmisoikeuksien kunnioittamista edistävällä sitovalla yritysvastuulainsäädännöllä.

Finnwatch ry:n puolesta

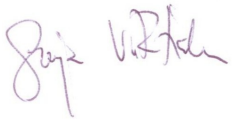

Sonja Vartiala
toiminnanjohtaja

Finnwatch ry
Malminrinne 1 B
00180 Helsinki
Finland

info@finnwatch.org
www.finnwatch.org